

Pécsi Tudományegyetem Filozófia Doktori Iskola

Iskola vezetője: Boros János DSc, egyetemi tanár, borosjanos54@gmail.com

Titkárság vezetője: Haffner-Kiss Alexandra, haffner-kiss.alexandra@pte.hu

Cím: PTe KPVK

7633 Pécs, Szántó Kovács J. u. 1/B.

Pécs, 2022. május 17.

Képzési rend

A doktori iskolában folytatható tanulmányok rendje és követelményei

A doktori fokozat szervezett képzésben való részvétellel, illetve egyéni felkészülés alapján szerezhető meg. (MAB 2000/7/II. sz. határozat, 1.4.1.)

Minta-tanterv

A Pécsi Filozófia Doktori Iskola mintatanterve

(2021/2022 tanév első félévében és előtte felvett doktoranduszokra vonatkozóan)

1. SZAKASZ (1-4. félév, összegyűjthető kreditszám: 120)

OKTATÁS:

FLDP0101- Filozófia I. – 10k (javasolt felvétel: 1. félév)

FLDP0102- Filozófia II. – 10k (javasolt felvétel: 2. félév)

FLDP0103- Filozófia III.– 10k (javasolt felvétel: 3. félév)

FLDP0104- Filozófia IV. – 10k (javasolt felvétel: 4. félév)

KUTATÁS:

FLDP02 – Kutatás I. – 50 k (javasolt felvétel: 4. félév)

KOMPLEX VIZSGA:

FLDP03 – Komplex vizsga felkészítő – 30 k (javasolt felvétel: 4. félév)

2. SZAKASZ (5-8. félév, összegyűjthető kreditszám: 120)

FLDP0401-Kutatás II. – 25 k (javasolt felvétel: 5. félév)

FLDP0402-Kutatás III.– 25 k (javasolt felvétel: 6. félév)

FLDP0501-Disszertáció I.– 35 k (javasolt felvétel: 7. félév)

FLDP0502-Disszertáció II. – 35 k (javasolt felvétel: 8. félév)

Minta-tanterv

A Pécsi Filozófia Doktori Iskola mintatanterve (2021/2022 tanév második félévében és utána felvett doktoranduszokra vonatkozó)

OKTATÁS:

1. SZAKASZ (1-4. félév, összegyűjthető kreditszám: 120)

FLDP0301- Filozófia I. – 30k (javasolt felvétel: 1. félév)

FLDP0302- Filozófia II. – 30k (javasolt felvétel: 2. félév)

FLDP0303- Filozófia III.– 30k (javasolt felvétel: 3. félév)

FLDP0304- Filozófia IV. – 30k (javasolt felvétel: 4. félév)

(Komplex vizsga) (4. félév)

2. SZAKASZ (5-8. félév, összegyűjthető kreditszám: 120)

FLDP0601-Kutatás I. – 30 k (javasolt felvétel: 5. félév)

FLDP0602-Kutatás II.– 30 k (javasolt felvétel: 6. félév)

FLDP0603-Kutatás III. – 30 k (javasolt felvétel: 7. félév)

FLDP0604-Kutatás IV.– 30 k (javasolt felvétel: 8. félév)

1. Szervezett képzés és követelményei

A képzési formában nappali tagozatos egyetemi (doktorandusz) hallgatók vesznek részt. A szervezett képzésben folytatott tanulmányok két részre (2x4 szemeszter) oszlanak. Az első a képzési és kutatási, a második a kutatási és disszertáció-írás rész. A teljesítés igazolása kreditekkel történik. Az első négy szemeszterben 120 tanulmányi kredit, a második képzési részben 120 kutatási kredit teljesítése a hallgató feladata. Az első részből a másodikba való átlépés feltétele a komplex vizsga. Az első részben a nem filozófia diplomával rendelkező hallgató rendszeres oktatásban vesz részt, amely történhet csoportos módon, vagy a választott témavezetővel. A második rész az önálló kutatás és disszertáció írás időszaka, folyamatos együttműködésben a témavezetővel. A témavezetők támogatják a hallgatókat, hogy lehetőségek szerint legalább egy szemesztert külföldi egyetemen töltsenek kutatómunkával.

Az első képzési modul során filozófiai diplomával rendelkező doktori hallgatónak négy kurzust (ez lehet a témavezető irányítása alatt folytatott kutatómunka) kell teljesítenie, szemeszterenként egyet. A filozófia diplomával nem rendelkező doktori hallgatók az első modul négy szemesztere során azzal a feltétellel kapják meg a szükséges kreditet, ha a szemeszterenkénti egy (ami lehet a témavezető irányítása alatti kutatás) kurzus mellett elvégzik a számukra biztosított többlet kurzusokat, így a filozófiatörténeti és filozófia szemináriumot, és részt vesznek további, számukra a szemeszter elején meghatározott programokon (pl. tanulmányi nap).

A filozófiatörténet és a filozófia szemináriumon tanultakról, a megszerzett filozófiai gondolkodási készségről a hallgatók a félév végi írásos vizsgán és/vagy dolgozattal, valamint a komplex vizsgán (negyedik szemeszter vége) adnak tanúbizonytságot.

A kurzusokat a hallgató szabadon választja az iskola kurzuskínálatából. A kurzusok értékelésének módját (dolgozat, kollokvium, gyakorlati jegy) a kurzust vezető tanár határozza meg. Mindkét képzési részben a kutatási modul követelményrendszerét a témavezető határozza meg, a doktorandusz hallgatóval való megbeszélés alapján, a kutatott téma sajátosságainak megfelelően. A témavezető mérlegelése alapján a kutatási modul elemei lehetnek filozófiai művek, cikkek olvasása, erről való beszámoló, hazai, nemzetközi konferenciákon való részvétel, cikkek írása és publikációja. Első kategóriás (Q1) nemzetközi, angol nyelvű folyóiratban a hallgató által írt, a szerkesztők által elfogadott vagy már megjelentetett cikk 120 kredit értékű. Ha a cikk elfogadása az első képzési szakaszban történik, akkor e kreditszám fennmaradó részét átviheti a második képzési szakaszra. Konferencia szervezés és egyetemi oktatás nem kreditértékű. A második rész kutatási és disszertációírási modul 120 kredit teljesítését a témavezető vagy az iskolavezető igazolja. A Doktori Iskola lezárása a disszertáció védelme, melynek feltétele a 240 megszerzett tanegység.

2. Egyéni felkészülésre támaszkodó képzés

E képzési forma során a doktori hallgató önállóan végzi tanulmányait, a 240 kreditet neki is meg kell szereznie a disszertáció leadásáig. Az egyéni felkészülőknek a szervezett képzésben résztvevőkkel azonos követelményrendszerű komplex vizsgát kell tenniük. A sikeres komplex vizsga az egyéni felkészülés esetén 120 kredit értékű. A második 120 kreditet a disszertáció leadása előtt a témavezető javaslatára az iskolavezető ismeri el. A komplex vizsga teljesítésével az egyéni felkészülő önköltséges hallgatói jogviszonyba kerül.

3. Publikációs követelmények

A disszertáció beadás feltétele minimum két publikáció megléte.

4. Nyelvtudás

Szervezett doktori képzésre pályázhatnak azok, akik hazai vagy külföldi mesterképzésben szerzett fokozattal és szakképzettséggel rendelkeznek vagy azt a felvétel évében, a beiratkozás előtt megszerzik és legalább egy, államilag elismert komplex – középfokú B2-es szintű általános nyelvi - vagy azzal egyenértékű nyelvvizsgával rendelkeznek.

A doktoranduszok esetén a doktori fokozat megszerzésének feltétele két idegennyelv – a tudományterület műveléséhez szükséges – ismerete, valamint a nyelvismeret megfelelő igazolása, amely siket doktorjelölt esetében a nem magyar jelnyelv ismeretének az igazolásával is történhet.

A fokozatszerzéshez szükséges **első idegen** nyelv kizárólag a DT által meghatározott (angol, német, francia, orosz, olasz, spanyol) idegen nyelvek egyike lehet. A nyelvismeret igazolásához legalább B2-es szintű komplex államilag elismert nyelvvizsga, illetve azzal egyenértékű okirat szükséges. A fokozatszerzéshez szükséges **második nyelvvizsga** igazolásához B1-es alapfokú szintű komplex nyelvvizsga szükséges, amely igazolásához továbbá elfogadott, a Pécsi Tudományegyetem Idegen Nyelvi Központban megszerzett legalább B1-es szintű komplex nyelvvizsga, amely a PTE kari doktori szabályzatokhoz illeszthető. A felsorolt nyelvek bármelyike elfogadott: angol, német, magyar (mint idegen nyelvből nem magyar állampolgároknak), bolgár, cseh, francia, horvát, lengyel, olasz, orosz, román, spanyol, szerb és szlovák.

5. Komplex vizsga

A komplex vizsga nyilvános, bizottság előtt történik. A bizottság legalább három tagból áll. A bizottsági tagok legalább egyharmada nem áll foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban az Egyetemmel. A bizottság elnöke egyetemi tanár, habilitált egyetemi docens, habilitált főiskolai tanár, professor emeritus vagy a Magyar Tudományos Akadémia doktora címmel rendelkező oktató, kutató. A bizottság valamennyi tagja tudományos fokozattal rendelkezik. A bizottságnak nem tagja a doktori hallgató témavezetője, de a vizsgaeredmény kialakítását véleményével segítheti. Véleményét írásban a komplex vizsga előtt átadhatja a bizottságnak, személyesen jelen lehet a vizsgán. A két vizsgarész pontozása külön-külön, 1-10 skálán történik. Vizsgarész akkor sikeres, ha a vizsgázó az elérhető pontok minimum 60%-át megkapta.

A vizsga két-két tételből álló elméleti és disszertációs részre tagolódik. A vizsgázó a tételek kidolgozásában és prezentálásában önállóan gondolkodó filozófus jelöltként tevékenykedik. Az első tételben saját filozófiatörténeti koncepcióját mutathatja be. Egy átfogó vázlat után indoklással kiemel személyeket és korszakokat, amelyeket és akiket meghatározónak, jelentősnek tart, és róluk beszél. A komplex vizsga bibliográfiáját a hallgató témavezetőjével

vagy az iskola vezetőjével megbeszélés alapján, legkésőbb a második szemeszter végéig összeállítja, és az iskolavezető aláírásával ellátva elektronikus formában leadja a doktori iskola titkárságán. A vizsga előtt egy hónappal a hallgató maga gondoskodik arról, hogy a vizsga bibliográfiája eljusson elektronikus úton a vizsgabizottság tagjaihoz. Az alábbi vizsgakövetelmény a közvetlenül komplex vizsgára jelentkezők számára is érvényes, azzal a különbséggel, hogy a jelentkező maga állíthatja össze a megadott témakörben a bibliográfiát, és azt a jelentkezésével együtt adja le.

0. Elméleti rész

0.1. Filozófiatörténet

A filozófia története a Szókratész előtti filozófusoktól napjainkig.

Saját értelmezésében vázolja a filozófia történetét, emeljen ki egy vagy több korszakot és/vagy filozófust, akiről részletesen beszélni kíván.

0.2. Szisztematikus filozófia

A hallgató kiválaszt egy filozófiai ágat (pl. metafizika, ismeretelmélet, etika, tudományfilozófia, társadalomfilozófia és így tovább), vagy egyetlen szerzőt (Arisztotelész, Kant, Hegel, stb.). Célszerű azt a területet vagy azt a filozófust választani, amelyről vagy akinek munkásságáról disszertációját írja. A választott terület jellemzőinek, összefüggéseinek, jelenlegi szakirodalmának, fejleményeinek ismertetése, vagy a választott szerző munkásságának, a rá vonatkozó kortárs szakirodalomnak és a kutatási eredményeknek az ismertetése.

1. Disszertációs rész

1.1. A disszertáció témája

A témaválasztás indoklása. A témára vonatkozó kortárs szakirodalom ismertetése, értékelése, állásfoglalás.

1.2. Az eddigi munka bemutatása

Az eddigi munka, az elért eredmények ismertetése. A disszertáció újdonsága az adott témával kapcsolatos eddigi kutatásokhoz képest.

6. A dolgozat benyújtásának feltételei, tartalmi, formai, terjedelmi követelményei

A dolgozat a témavezető egyetértésével nyújtható be. A témavezető nyilatkozik, hogy a dolgozatot elfogadta, és beadható. A dolgozat tartalmi, formai és terjedelmi adottságait a témavezetővel egyeztetve kell kialakítani. A doktori iskola nem állapít meg egységes tartalmi, formai és terjedelmi követelményrendszert a doktori dolgozat vonatkozásában. A dolgozatot elektronikus és nyomtatott formában is be kell adni, két nyomtatott példányt kell leadni. A dolgozat nyelve lehet magyar, angol, német vagy francia. A disszertáció a leadás után nyilvános, az iskola titkárságán megtekinthető.

Bíráló bizottság

Az egyetemi és a kari szabályozásnak megfelelően: legalább öt fő, tudományos fokozattal rendelkezik. Az elnök egyetemi tanár, a PTE alkalmazásában. A bizottság tagja a két bíráló (egyikük nem PTE alkalmazott) és két további személy, akik közül egyik nem PTE alkalmazott.

Pontozás

A pontozás 1-5 skálán történik.

Önköltséges képzés díja

A képzés díját külön szabályzat határozza meg.

7. Modulok és tantárgyak

A doktori képzés adott szemeszterben meghirdetett kurzusai a félév elején kerülnek a szokásos módon meghirdetésre.

1. Képzési rész 1.-4. félév

Képzési modul

Összesen (1. rész): 120 tanegység

(komplex vizsga)

2. Kutatási és disszertáció-írási rész, 5.-8. félév

Kutatási modul a témavezetővel és disszertáció írás

Összesen (2. rész): 120 tanegység

Összesen (teljes képzés): 240 tanegység

8. Belépési feltételek

A PhD képzés évenkénti indításáról az érdeklődők az országos egyetemi-főiskolai felvételi tájékoztató útján szerezhetnek tudomást.

A felvétel feltételei:

egyetemi (MA szintű) diploma

nyelvvizsga követelménynek való megfelelés

sikeres felvételi

A felvételi beszélgetésen a jelentkező motivációját és kutatási elgondolásait ismerteti. Nem filozófia szakos diplomával rendelkezők tetszőlegesen kiválasztott egy-egy Platón, Arisztotelész és Kant szöveg elolvasásáról tesznek tanúbizonyságot, és e három gondolkodó munkásságát képesek összefoglalóan, a filozófiatörténetben betöltött helyük bemutatásával ismertetni.

A felvételi kérelemhez csatolandó okmányok

- igazolás a befizetett felvételi díjról
- szakmai önéletrajz
- publikációs jegyzék (amennyiben van publikáció)
- oklevélmásolat(ok)
- nyelvvizsga igazoló dokumentum másolata
- a tervezett kutatási téma leírása (2-3 oldal)

A felvételi bizottságot a Tudományterületi doktori tanács jelöli ki, tagja a tudományterületi doktori tanácsba a DOK által delegált doktorandusz képviselő vagy az általa kijelölt doktorandusz.

7. A képzés és kutatás minőségbiztosítási elvei

A minőségbiztosítási elvek követik a MAB előírását és a Pécsi Tudományegyetem Doktori Tanácsának minőségbiztosítási elveit és módszerét. Az Iskola tevékenységét az Egyetemi Doktori Tanács folyamatosan figyelemmel kíséri. A Doktori Tanács felhasználja a doktorjelöltek és a közelmúltban fokozatot szerzettek véleményét, szükség esetén külső szakértőt kér föl. Az Egyetemi Doktori Tanács évente jelentést készít a Pécsi Tudományegyetem Szenátusa részére az Iskola működéséről, és ennek egy példányát az egyetem rektora a Szenátus állásfoglalásával együtt megküldi a MAB-nak.

8. Az Iskola tartalmi profilja, programjai

Az Iskola törzstag és meghívott tanári karának tagjai széleskörű publikációs tevékenységgel és eredményekkel rendelkeznek az adott témakörben.

Az Iskola Programjai

Újkori filozófiatörténet, Ismeretelmélet, Metafizika, Etika (Etikatörténet, Általános etika, Alkalmazott etikák, Szakterületi etikák) Társadalomfilozófia, Analitikus filozófia, Gondolkodáselmélet és Vallásfilozófia (David Hume, Immanuel Kant, Pragmatizmus, Analitikus filozófia, Dekonstrukció, Hermeneutika, Társadalomfilozófia)

Kultúrafilozófia, Kultúraelmélet, Alkalmazott filozófia, Kommunikációs nyelvfilozófia, Gyermekfilozófia, Innovatív gondolkodás

Esztétika, Irodalomfilozófia, Művészetfilozófia

Neurofilozófia, Neuroetika, Neuroesztétika, Döntésemélet

Jogfilozófia

Társadalomfilozófia

Gazdaságfilozófia, Fenntarthatóság

Kooperatív Doktori Program: Gondolkodáselmélet, Fenntarthatóság, Döntésemélet, Innovatív gondolkodás (megtalálhatók a Boros János, Nemeskéri Zsolt, Sík Attila és Szécsi Gábor professzorok program leírásaiban)

Újkori filozófiatörténet, Ismeretelmélet, Metafizika, Etika, Társadalomfilozófia, Analitikus filozófia, Gondolkodáselmélet és Vallásfilozófia (Boros János)

Az ismeretelmélet-etika program kutatási és oktatási irányát tág keretek közt az az "episztemológiai etika" adja meg, melyet Boros János az akadémiai doktori disszertációban dolgozott ki és amely Pragmatikus filozófia (Pécs, Jelenkor, 1998) könyvének "Kitekintés" fejezetét képezi. Ezen episztemológiai etika fő tézise, hogy az "igazság" a világgal való "helyes" cselekvés szinonímája, a cselekvés "helyessége" viszont etikai kérdés, tehát az igazság kérdése egyben etikai kérdésként is föltevődik. Az etikai analízisekre a kanti kategorikus

imperatívusz Rawls által kidolgozott procedurális alkalmazó-értelmezése (Categorical Imperative Procedure - CIP) nyújt lehetőséget. Ennek az igazságelméletekre javasolt, első megközelítésben kidolgozott etikai-episztemológiai változatának (Dinamikus Igazság Kategorikus Elmélete - DIKE) alkalmazását, további kutatását, egyéb etikai és episztemológiai elméletekkel való konfrontációját a program kutató és oktató munkája során kívánjuk elvégezni. A DIKE elsősorban Kantra, az amerikai pragmatikusokra, az analitikus filozófia metodológiájára, továbbá az újpragmatizmusra épít, miközben pragmatikus szellemben nyitott valamennyi filozófiai irányzatra. A program önálló témái Kant, az amerikai pragmatizmus, az analitikus filozófia. Miközben a hallgatók a program oktató- és kutatómunkájában részt vesznek, a filozófiai-kritikai hagyománynak megfelelően természetesen vitathatják is a program vezető által képviselt alaptézist és a felsorolt témakörökben ettől teljesen eltérő vagy független kutatási munkát is folytathatnak.

Immanuel Kant

A kortárs Kant kutatás összefüggései.

Pragmatizmus

A klasszikus és a kortárs pragmatizmus fő irányzatai. A "tartalmi" kutatások mellett súlyt fektetünk annak vizsgálatára, hogy milyen esélyei vannak Magyarországon és tágabban az Európai Unióban a pragmatikus gondolkodásmód meghonosításának. A téma védnöke és konzulense haláláig Richard Rorty (Stanford University) volt.

Analitikus filozófia

Az analitikus filozófia történetének és kortárs irányzatainak tanulmányozása révén, továbbá az Iskola által tervezett nemzetközi filozófiakonferenciák révén a hallgatók lehetőséget kapnak arra, hogy bekapcsolódjanak a kortárs nemzetközi diskurzusokba és vitákba. (E programot előkészítő eddigi pécsi konferenciák a következő filozófusok műveiről szóltak: McDowell, M. Williams, R. Brandom. Előkészületben R. Rorty-konferencia 2001. május 10-11-én. Minden esetben az említett filozófusok és számos további külföldi előadó részvételével.) A program konzulensei az említett filozófusok mellett továbbá P. Horwich (New York University) és W. Vossenkuhl (München).

Gondolkodáselmélet: a gondolkodás művészete (Koopratív Doktori Program)

A gondolkodás lehet helyes vagy helytelen. Általánosan elfogadott, hogy a meggondolt gondolkodás, a tudatos gondolkodás a helyes. Arisztotelész szerint meg nem gondolt gondolkodással vezetett életet nem érdemes élni. A program gyakorlati példákat használ és elemez a hétköznapi élet, a gazdaság, a politika világából.

Témák:

fogalmak, propozíciók, érvek (érvelemzés, téves érvelés)

klasszikus deduktív logika (kategorikus propozíciók, szillogizmusok és a hétköznapi gondolkodás)

modern deduktív logika (propozicionális, predikatív és kifejezéslogika)

induktív logika (általánosítás, analógia, statisztika, magyarázat).

Derrida és a dekonstrukció (Orbán Jolán)

1. Jacques Derrida filozófiája

Jacques Derrida (1930-2004) a huszadik század egyik legjelentősebb gondolkodója, aki írásfordulatával a filozófia, az esztétika, az etika és a politika új megközelítését adja. A nemzetközi Derrida-kutatásokkal összhangban öt olyan témakört emelek ki, amelyek a dekonstrukció történeti, szisztematikus és kritikai megközelítését kínálják: 1. A dekonstrukció metafizika-kritikája (Platón, Kant, Hegel, Heidegger Derrida-olvasatának vizsgálata); 2. A dekonstrukció nyelvfilozófiája (Saussure, Husserl, Austin, Searle írásainak Derrida-kritikája); 3. A dekonstrukció művészetfilozófiája (Kant, Hegel, Heidegger Derrida-értelmezésének elemzése valamint az eseményként felfogott képzőművészeti, építészeti, filmművészeti, médiaművészeti, zeneművészeti alkotások vizsgálata); 4. A dekonstrukció etikája (Kant, Lévinas, Derrida szövegeiben megjelenő etika-felfogás elemzése); 5. A dekonstrukció politikája (az igazságosság, a demokrácia, a vendégszeretet, a szuverenitás kérdésének elemzése).

The Philosophy of Jacques Derrida

Jacques Derrida (1930-2004) is well known in philosophy for his deconstructive way of reading and writing. Conform to the international Derrida-Research-Programs I would like to raise five topics as possible subjects for a dissertation: 1. Deconstructing the metaphysics (Platon, Kant, Hegel, Nietzsche, Heidegger); 2. Derrida's philosophy of language (Saussure, Husserl, Austin, Searle); 3. Derrida's philosophy of art (Kant, Hegel, Heidegger, new media philosophy); 4. The ethics of deconstruction (Kant, Lévinas); 5. The politics of deconstruction (justice, democracy, hospitality, sovereignty).

2. Filozófia és irodalomtudomány

Az irodalomtudomány megjelenése pillanatától egészen napjainkig szorosan kapcsolódik a filozófiához, éppen ezért lehetőséget kínál a filozófia és az irodalom viszonyának történeti és szisztematikus vizsgálatára. Disszertációt lehet írni az egyes filozófiai és irodalomtudományi irányzatok -- pozitivizmus, szellemtörténet, fenomenológia, strukturalizmus, dekonstrukció, kritikai kultúrakutatás, kritikai médiakutatás valamint gyermek és ifjúságfilozófia, irodalom és médiakutatás -- valamint az egyes filozófusok és irodalmárok által vizsgált kérdésekről – nyelvfelfogás, szövegkoncepció, olvasáselmélet, szövegértelmezési eljárások, kultúrafelfogás, retorika, poétika, pragmatika. Nem kizárólagosan kiemelt szerzők: Wittgenstein, Austin, Heidegger, Gadamer, Derrida, magyar kontextusban pedig Kosztolányi Dezső, Babits Mihály, József Attila, Szabó Lőrinc, Nemes Nagy Ágnes, Pilinszky János, Kertész Imre, Esterházy Péter.

Philosophy and Literary Criticism

There is no literary criticism without philosophy and no philosophy without literature. A historical and systematic investigation of this relationship can have a great impact on our understanding of philosophy and literature. Dissertation can be written about the philosophical background, vocabulary, language philosophy of different theoretical schools – positivism, Geisteswissenschaften, formalism, new criticism, structuralism, poststructuralism, deconstruction, hermeneutics, feminism, new historicism, postcolonialism, cultural criticism, media studies -- as well as about the poetics, ethics and politics of different philosophers

(Wittgenstein, Heidegger, Gadamer, Derrida, or from the Hungarian literature Babits Mihály, József Attila, Szabó Lőrinc, Kertész Imre, Esterházy Péter).

Ismeretelmélet. Kommunikációfilozófia (András Ferenc)

Analitikus filozófia. Metafizika (Kocsis László)

Analitikus filozófia. Nyelvfilozófia (Pete Krisztián)

Analitikus filozófia. Cselekvésemélet (Szolcsányi Tibor)

Analitikus filozófia. Metafilozófia. Társas episztemológia (Danka István)

Hermeneutika program (Busku Szilvia)

A hermeneutika ontológiai fordulata

A hermeneutika mint a szövegek értelmezésének, a megértésnek, az interpretációnak a tudománya a filozófia egyik jellegzetes irányzata, mely a humán tudományok integratív szerepét is hivatott betölteni. A XX. század hermeneutikai vonulatának egyik legfőbb jellegzetessége az értelmezés és a megértés fogalmának központi jelentősége. A megértés mint egzisztenciálé Heidegger *Lét és idő* című művében létmegértésként értendő, valamint a jelenvalóság feltárultságaként mindig a világban-benne-lét (In-der-Welt-sein) egészére vonatkozik. Heidegger azáltal, hogy a megértést a jelenvalólét létmódjaként tartja számon, alapvető ontológiai fordulatot valósít meg, melynek során teljes körűen szakít a megértés módszerfogalmával és minden hermeneutikai módszerproblémával.

A doktori program résztvevői számára az alábbi hermeneutikai alapfogalmak elemzésére nyílik lehetőség: megértés, értelmezés, jelentés, igazság, nyelv, módszer.

A heideggeri szorongás-koncepció

A doktori program középpontjában a szorongás alapdiszpozíciójának filozófiai elemzése áll, mely fenomén a jelenvalólét feltárulásának egyik különleges és eredendő lehetősége. A jelenvalólét mint struktúraegész, illetve a világgal való kapcsolatának módjai (hangoltság, megértés, beszéd) adják meg azt a fogalmi keretet, melybe belehelyezkedve a gond, a gondoskodás, a halál és a szorongás összefüggésrendszere értelmet nyer.

Martin Heidegger szorongás-koncepciójának áttekintése során az alábbi témák kerülnek előtérbe: a jelenvalólét struktúrája, a jelenvalólét létmódjai, a hanyatlást és a feltárultságot konstituáló alapegzisztenciálék, az otthontalanság egzisztenciális módusza, a Semmi és a Sehol, a szorongás és a félelem különbsége.

A kutatási téma egyaránt lehetőséget nyújt vallásfilozófiai (görög és keresztény hatások Heidegger gondolkodásában) és pszichoanalitikai (Freud, Jung szorongásemeléletei) reflexióra.

Etika: bioetika, transzgenerációs etika (Kovács Gusztáv)

A bioetika és orvosi etika legkülönbözőbb ágainak kutatása. Az autonómia, paternalizmus, felelősség, tájékoztatás és kommunikáció etikája. Az orvosi technológiák etikája. Transzgenerációs etika.

Etika, Politikafilozófia, Arisztotelész, Immanuel Kant, John Rawls - német és angol nyelven (Otfried Höffe)

Etika, Metafizika, Ismeretelmélet, Nyelvfilozófia - német és angol nyelven (Wilhelm Vossenkuhl)

A filozófiai hermeneutika története, jelentése és perspektívái (Patsch Ferenc)

A mai kultúra egyik legfőbb jellegzetessége az „értelmezés” problémájának növekvő jelentősége. Az elmúlt évtizedekben – elsősorban két német filozófus, Martin Heidegger (1889-1976) és Hans-Georg Gadamer (1900-2002) munkássága nyomán – megszületett az úgynevezett filozófiai hermeneutika, követőik révén pedig kibontakozott egy új filozófiai mozgalom – a hermeneutikai filozófia – amely mára domináns irányzattá vált az egész nyugati gondolkodásban. A hermeneutikai gondolkodással egyfajta „koiné” (közös nyelv) jött létre, amely elősegíti a szót értést a globalizálódó világban, valamint hidat ver eddig elszigetelt tudományterületek között; a diszciplína emellett jelentős mértékben átalakította a teológia művelését; valamint – egyebek mellett – alapvető hatást gyakorolt olyan profán tudományágak módszertanra, mint a szociológia, az irodalomtudomány, a művészettörténet, és az esztétika. A hermeneutika módszer helyett filozófiává vált. Olyan meggyökeresedett filozófiai diszciplínákat készített önazonosságuk átgondolására, mint a gyakorlati filozófia (etika), az ismeretelmélet, a metafizika; benne látszanak összegződni a fenomenológia, a nyelvfilozófia és az egzisztencializmus legfontosabb eredményei, valamint láthatóvá válik a kontinentális és az analitikus gondolkodás konvergenciája.

Társadalomfilozófia és etika (Bretter Zoltán)

A társadalomfilozófia története és kortárs irányzatai. Legfontosabb kutatott és oktatott témák a szerződéselméletek, a kötelességtan és haszonelvűség, jogfilozófia. A tanulmányokat a filozófia, az etika és a politika gyakorlatának viszonyának vizsgálatával egészítjük ki.

Filozófiatörténet, vallásfilozófia, a vallásfilozófia ismeretelméleti és társadalomelméleti vetületei (Wildmann János)

A vallás, a vallásosság fogalma a filozófiatörténetben, a filozófusok felfogása a vallásról, a vallás és a filozófia jelenkori viszonya. A vallásos gondolkodás hatása a társadalmi viszonyokra, fejlődésre, technikára, gondolkodásmódokra. Az etika, a politikafilozófia és a vallás kapcsolata.

Tudományfilozófia, tudománytörténet, David Hume (Demeter Tamás)

Az újkori tudományfejlődés filozófiai és történeti összefüggései. A kutatásokban partner a Cambridge-i és az Oxford-i Egyetem.

Gazdaságfilozófia (Nemeskéri Zsolt)

A gazdasági sajátosságok értelmezése Arisztotelész óta része a filozófiai megközelítéseknek. A 19. és 20. századi meghatározó közgazdasági gondolkodói közül többen (csak néhányat említve: John Stuart Mill, Karl Marx, William Stanley Jevons, Carl Menger, Alfred Marshall, Vilfredo Pareto, Frank Knight, Lionel Robbins, Friedrich Hayek, Milton Friedman, Paul Samuelson) filozófiai és módszertani kérdésekkel is foglalkoztak, azonban a közgazdaságtani gondolkodásra irányuló tudományos reflexió csak az 1970-es évektől vált önálló területté. A gazdaságfilozófia kurzus keretében vizsgált és a tudományfilozófia részeként értelmezett diszciplína a közgazdaságtan elméleti jellegű, metodológiai problémáira, valamint normatív előfeltevéseire fókuszál. Hagyományosan hangsúlyt kapnak benne olyan kérdések, mint a döntéselméletek, a játékelmélet vagy a kilátásméletek. A kurzus során ezek mellett szó esik a közgazdasági teória olyan fejlődő területeiről, amelyek a filozófusok számára lehetőséget adnak a megfigyelésre és a beavatkozásra (ilyenek például a kísérleti-, az evolúciós-, az intézményi-, a viselkedési-, a tér- és a neuro-gazdaságtan).

A munkáról vallott értékek kulturális, filozófiai és vallási összehasonlításban

A munkával kapcsolatos értékek általában szekuláris értelmezésben jelennek meg a nemzeti és szervezeti kultúra kutatásokban. A kutatási téma keretében – kapcsolódva a doktori iskola alkalmazott filozófiai megközelítéséhez – ezt az értelmezést bővítjük ki azzal a kérdésfelvetéssel, hogy a munka értéke miként értelmezhető az egyes kultúrák és vallások tekintetében. A téma kutatása a Meaning of Work (MOW) nemzetközi kutatócsoport, George England és munkatársai által kidolgozott módszertanán nyugszik, amely a munkát végző felnőttek élet- és munkaszerepeinek leginkább komplex megközelítését adja. A kutatási téma egyaránt lehetőséget nyújt vallásfilozófiai és egzisztencialista reflexióra.

Fenntarthatóság (Koopratív Doktori Program)

Az angol nyelven sustainability tanulmányok egy új szemlélet megjelenését reprezentálják. A tudományos, műszaki, gazdasági fejlesztés szerves része az a szemlélet és annak kutatása, hogy a Föld bolygó, a környezet, mit bír el a lehetséges fejlődési irányok közül. A korona vírus krízis rámutatott az új, a határokat tiszteletben tartó olyan gondolkodásmód szükségességére, mely ugyanakkor a lehető legtöbb embernek biztosítja az emberhez méltó jólétet és jól létet. A fenntarthatósági gondolkodás humanizálja azt a technikát, amely az emberért dolgozik, miközben szigorú szakmai törvényeit követi. Kapcsolódva az említett egyetemek programjaihoz, a képzés és a disszertációk a jó cselekvés törvényszerűségeit kutatják a jelen kor körülményei közt.

Témák:

3.1. A jó és sikeres cselekvésről való gondolkodás kialakulása, története, jövőbeli fejlődési lehetőségek

3.2. Az etikai, sikerorientált, menedzsment gondolkodás fogalmi alapjai

3.3. Etika

3.4. A matematikai, természettudományi, műszaki és informatikai gondolkodásmód és a racionális, fenntartható gazdaság viszonya. Lehetséges esettanulmányok: az etika és az önjáró autó programozásának kapcsolata, az etika, az értékek digitalizálhatósága és

programozhatósága, műszaki, informatikai megvalósíthatósága, környezetvédő és javító gondolkodásmód, az energiához és munkához való hozzáállás, ezekről való gondolkodás változása.

Kultúrafilozófia, kultúraelmélet, alkalmazott filozófia, kommunikációs nyelvfilozófia (Szécsi Gábor)

Kultúrafilozófia, kultúraelmélet

A kultúra fejlődését meghatározó összefüggések kutatása, a kultúrafelfogások és elméletek filozófiai és történeti megközelítése, a kultúra és a fejlődés, illetve a kultúra és a civilizáció viszonyának vizsgálata, valamint a modern és késő modern kor társadalmi, kulturális jelenségeinek (mediatizáció, elidegenedés, globalizáció, a kultúra differenciálódása és rétegezettsége, a multikulturalitás, interkulturalitás, európai kultúra, illetve a nyugati civilizáció válságtudata és válságjelenségei, kulturális és civilizációs feszültségek, ellenkultúrák) értelmezése és értékelése. A kultúrafogalom jelentésszintjeinek feltárása és alakulástörténete. A doktori programban résztvevők képessé válnak a kultúrával összefüggő fogalmak értő alkalmazására, valamint a kultúra összetett jelenségének értelmezésére, a kultúrafelfogások kritikai megközelítésére. A kortárs kultúrafilozófiai és kultúraelméleti kérdések tanulmányozása, különös tekintettel az értékelméleti, a szociológiai, antropológiai, szemiotikai kultúraelméletek összefüggéseire.

Kommunikációs nyelvfilozófia

A kommunikációs nyelvfilozófia kutatások középpontjában a nyelvi kommunikáció és a mentális folyamatok kapcsolatának problematikája áll. Az elektronikus médiumok, a multimediális interaktív hálózatok kommunikációs szerepének megnövekedése olyan nyelvi és gondolkodásbeli változásokat gerjeszt, amelyek magyarázatához többen egyre kevésbé érzik elégségesnek az analitikus filozófia alapvetően behaviorista nyelvfelfogásra épülő módszertani és terminológiai eszköztárát. A legtöbb analitikus filozófus elfogadja, hogy a nyelvfilozófia kizárólag egy, az intencionalitás-problematikát is napirendre tűző tudatfilozófia részeként maradhat életképes. Ez a kortárs analitikus filozófiát napjainkban meghatározó felfogás két általános koncepció metszéspontján született meg. Az egyik az a többek között H. P. Grice nevével fémjelzett kommunikációelméleti felfogás, amely a nyelvi kommunikáció lényegét a kommunikációs szándék kifejezésében és megragadásában látja. A másik koncepciót az empirikus nyelvpszichológia "kognitív vezérlési elv"-nek nevezi. Ennek a nyelvvelsajátítás problematikájával kapcsolatos elgondolásnak pedig az a lényege, hogy a nyelvtani rendszer kibontakozását egy azt megelőző gondolkodásbeli fejlődés határozza meg. A program keretében sor kerül e kommunikációfilozófiai fejlemény jelentéstani vetületeinek vizsgálatára. Továbbá választ keresünk arra a kérdésre is, hogy az elemzett modellek mennyiben kínálnak megbízható elméleti alapokat az uralkodó kommunikációs technológiák terén bekövetkező változások nyelvi, gondolkodásbeli hatásait érintő vizsgálatokhoz. A program egyaránt törekszik új tudományos kutatásra, a szintézisre és ennek a doktori képzésben való érvényesítésére. A program új filozófiatörténeti paradigmát közvetít, ugyanakkor újszerű, megértést elősegítő és szisztematikus eszközt ad az új információs közegek és azok társadalmi, kulturális és tudományos jelentősége és hatása vizsgálatához.

Kultúraelméleti kérdések kommunikációfilozófiai megközelítésben

Nyelv, média és kultúra belső viszonya leginkább abban az erőteljes hatásban mutatkozik meg, amelyet az egyes kultúrák jelképeivé váló kommunikációs technológiák terén bekövetkező változások gyakorolnak a kultúrák tagjainak nyelvi világára, gondolkodására, közösségfogalmára. A napjainkban születő új közösségi formák tanulmányozása szempontjából ezért kiváltképp tanulságos lehet ezeknek a gondolkodásmódot és a megismerés szerkezetét is átszervező kommunikáció technológiai változásoknak a következményeit áttekinteni. A kurzus kommunikációfilozófiai modellek tükrében kíván arra rávilágítani, hogy miként válnak az uralkodó kommunikációs technológiák terén bekövetkező változások az egyed- és törzsfjlődés szempontjából egyaránt nagy horderejű kultúrtörténeti fejleménnyé. Ezek a változások ugyanis amellet, hogy hatást gyakorolnak a tudat szerkezetére, a kultúrák tagjainak mentális világára, mint kultúrtörténeti folyamatok egyúttal társadalmi, közösségi változások forrásaivá is válnak.

Innovatív gondolkodás és etika (Kooperatív Doktori Program)

A gondolkodás, amennyiben önmagára támaszkodik, természeténél fogva innovatív. Az ember mindig újat akar saját életében, környezetében, tágabb világában. A strukturált gondolkodás fejlesztése az említett amerikai egyetemi tapasztalatok alapján megújító, fejlesztő és kreatív módon hat a matematikai, a természettudományi, a műszaki és az informatikai tanulmányok során.

Témák:

A gondolkodás kialakulása, története, jövőbeli fejlődési lehetőségek

A gondolkodás fogalmi tulajdonságai

Logika

Innovativitás. Kortárs gondolkodási módszerek, a rezonálás művészete. Esettanulmányok a matematika, természettudományok, műszaki tudományok, informatika gondolkodási struktúráiról, jellegéről. A hálózat kutatás módszertana és filozófiája.

Kultúrák harmóniája, multikulturalizmus, interkulturális kölcsönhatások (K. Farkas Claudia)

A modern társadalmak egyik jellemzője a kulturális sokszínűség, amely a közösség tagjai számára egyszerre meghatározó élmény, tapasztalat és kihívás. A kulturális heterogenitás kérdéskomplexuma a jelenséget feltárni és értelmezni kívánó társadalomtudományokat is kérdőjelek elé állítja. A kulturális különbségek megértéséhez és kezeléséhez jelentős kulturális tudás és tolerancia szükséges. A kurzus célja, hogy a különböző kultúrák harmonikus egymás mellett élésének gondolata jegyében betekintést nyújtson a különbségeket középpontba állító multi- és interkulturális diskurzusába. A stúdium problémaközpontú megközelítéssel kiemelt figyelmet fordít a kultúrafogalmak és –modellek kérdéskörére, a kulturális referenciakeretet alakító, a másság elismerését akadályozó tényezőkre, a multikulturalizmus különböző, többdimenzionális értelmezéseire. Súlyponti elemként tárgyalja az interkulturális megközelítést, egyben rávilágít, hogy a témakörben szerzett ismeretek, készségek és attitűdök szükségesek az interkulturális helyzetekben való helytálláshoz.

Gyermekcultúra filozófiai megközelítésben (Bús Imre)

A gyermekcultúra fogalmát és a hozzá kapcsolódó jelentéstartalmat több tudomány felhasználja a saját fogalmi rendszerében, sőt a kulturális élet gyakorlatában is szerepel. Ennél fogva különböző értelmezésekben jelenik meg. A gyermekcultúra komplexitása azonban segíti a teljesebb értelmezést. A téma kritikai megközelítése lehetővé teszi a nagyobb összefüggésekben történő elemzést, és így a filozófiai megközelítést.

A kurzus megismerteti a gyermekről és a gyermekkorról szóló gondolkodás történeti kereteit, folyamatait a nagy filozófiai áramlatok tükrében. Áttekinti a gyermekkultúra különböző értelmezéseit. Bemutatja a téma hazai és külföldi kutatását, oktatását, a gyakorlati és elméleti oldalait. Nevelés- és gyermekfilozófiai megközelítésben értelmezi a gyermekkultúra változásait, illetve e változások irányát.

Kultúra és szervezet viszonya kultúraelméleti megközelítésben (Vámosi Tamás)

A kultúra értelmezési szintjein belül fontos szereppel bír a vállalati kultúra, amely arra hivatott, hogy segítse és irányítsa az egyént a szervezeten belüli érvényesülés és hatékonyabb munkavégzés során. A szervezetek, vállalatok esetében is megfigyelhető egyfajta kultúra, amelynek kialakulásában számtalan tényező játszik szerepet, és amely nagymértékben hozzájárul a szervezet egészének működéséhez. Ez a vállalati (vagy szervezeti) kultúra nem más, mint a szervezet tagjai által elfogadott, közösen értelmezett előfeltevések, értékek, meggyőződések rendszere. A kurzus arra világít rá, hogy a különböző országokban és kultúrákban mi válik elfogadott normává és értékké, hogyan hatnak ezek a szervezeti folyamatokra, az egyén felé irányuló és tőle származó elvárásokra, összességében a szervezetfejlesztési célokra és folyamatra. Olyan kultúrátípusok figyelhetőek meg ugyanis, amelyek eltérő módon befolyásolják az egyén, menedzsment és szervezet viszonyát, a vezetési megoldásokat, külső és belső kommunikációt, etikai és magatartási elemeket, illetve a szervezet egészének értékrendjét.

Bevezetés a kritikai diskurzuselméletbe (Molnár László)

A kritikai diskurzuselemzés (Critical Discourse Analyse, CDA) művelésének elmélete és gyakorlata. Diskurzuselemzés: a módszer problémája; a diskurzus behatárolása; a diskurzus rendje; az archeológiai módszer alkalmazása; a szöveg mint modell; a narratíva implikációi; a hermeneutikai megértés; a sűrű leírás; poszt-strukturalista tudománykritika; diskurzuselemzések és a társadalomtudományok kritikai szerepének növelése; társadalomkritika és kortárs művészetek.

Pragmatika (Schnell Zsuzsanna)

A nyelvfilozófia alapjai, a Pragmatika vizsgálódási területei. Kontextuális jelentés, beszélői szándék, társalgási stratégiák. Jelentés, megnyilatkozás, kontextus, feltevés, implikáció, inferencia, metareprezentáció.

1. A pragmatika definíciója, definíciós problémák
2. A pragmatika születése, kialakulása
3. A pragmatika érdeklődési területei: diskurzusszervezés, láthatatlan jelentés, referencia,
4. A kezdetek: Austin, Searle, beszédaktusok és a moduláris felfogás - alapfogalmak
5. Indirekt megnyilatkozások

6. Paul Grice: Implikatúrák

7. A Grice-i pragmatika - kommunikatív alapelv és a maximák mint diskurzusszervező alapelvek

8. A kognitív fordulat – Grice és a kognitív szemlélet

9. Diskurzuselemzés, a párbeszéd felépülése, strukturális elemei, hétköznapi és intézményes szituációk

10. Illedelmesség, indirekt megnyilatkozások, mint társalgási stratégiák

11. Kultúrközi pragmatika, interferencia

12. A nem szószerintiség pragmatikája – (idiómák, humor, indirekt megnyilatkozások) pragmatikai kompetencia atipikus esetekben

Jog- és Társadalomfilozófia (Nagy Janka Teodóra)

A jog- és társadalomfilozófia határterülete számos új nézőpontot kínál mind a kutatómódszertan, mind pedig a kutatáselmélet és –történet szempontjából. Az általános jog- és társadalomfilozófiai témákon, azok filozófiatörténeti megközelítésén túl olyan kérdések vizsgálatára vállalkozik a program, mint a hagyományra támaszkodás és az antropológiai állandók keresésének dilemmája, a jog és a kultúra viszonyrendszerének értelmezése a társadalmon belül.

Kutatási témák:

A kutatási témák között szerepel a történeti antropológia és a szociológia filozófiai alapvonalaihoz kapcsolódás, a társadalom egészét és annak autonóm közösségeit az egyes történeti időszakokban meghatározó jogi és erkölcsi normák értéktételezése, a jog, mint kulturális jelenség összefüggése a jog- és társadalomfilozófia fogalmi rendszerével (pl. állam, közösség és egyén viszonya, az alapvető emberi jogok és a természetjogi intézmények /házasság, család, gyermek/, jelenkori igazságosság- és büntetéselméletek).

Dr. Brachinger Tamás PhD, egyetemi adjunktus (PTE KPVK)

A tudás terjedésének új formái, egyénre és közösségre gyakorolt hatásuk modern társadalomfilozófiai olvasatai (Brachinger Tamás)

Dr. Bognár Szabina PhD, egyetemi adjunktus (PTE KPVK)

Az empirikus jogkutatás társadalom- és jogfilozófiai kérdései (Bognár Szabina)

Dr. Varga István PhD, egyetemi adjunktus (PTE KPVK)

A formális és informális szolidaritási normarendszerek társadalomfilozófiai kérdései (Varga István)

Jogfilozófia (Andrássy György)

A jogfilozófia és a politikafilozófia egyes kérdései. A nyelvi jogok.

A természetjogi hagyomány és a jogi pozitivizmus, az emberi jogok filozófiája és az emberi jogok joga, a nyelvi, kulturális és vallási jogok, valamint a kisebbségi jogok problémája, különös tekintettel a történelmi és bevándorló kisebbségekhez tartozó személyek jogaival összefüggő nyitott kérdésekre.

Nyelvek és jogok

A nyelvi jogok a legutóbbi időkig a nemzeti és nemzetközi jogalkotások elhanyagolt területe volt. A kortárs politikafilozófia olyan jeles képviselői, mint Rawls és Dworkin sem szentelnek különösebb figyelmet a társadalom (kisebbségi) nyelvi jogának. Az elmélet és a filozófia előtt három nagy feladat áll a nyelvi jogokkal kapcsolatban: 1. a meglévő nyelvi jogi normák feltérképezése, elemzése és összehasonlító vizsgálata. 2. a nemzeti és nemzetközi jogi normák összevetése az olyan kortárs érvényes jogi eszményekkel, mint jogegyenlőség, szabadság, korlátozott kormányzat, stb. 3. a helyes nyelvi jog zsinórmértékének kidolgozása. Az első két, jobbra analitikus jellegű feladat elvégzése előtanulmányként szolgál a harmadik, a nehezebb, a normatív jellegű feladat megoldásához. Vizsgált kérdések többek közt: az államok elismert nyelvi jogai, a kisebbségi nyelvi jogok, a nyelvvédelem eszméje, a nyelvhasználati jog és a társadalmi igazságosság kapcsolata, a véleménynyilvánítás és a nyelvhasználati szabadság kapcsolata, stb.

Államépítés: államtudomány és filozófia határán (Cseporán Zsolt)

A 21. század második évtizedének végére ismételten kérdésessé vált az állam szerepvállalásának, valamint a kormányzat kiterjedésének mértéke. A 20. század tapasztalatai, a jóléti állam liberális és konzervatív értelmezései, az egyes kormányzati módszerek és elméleti-tudományos felfogások nem voltak képesek választ adni a kérdésre. A közfeladatok heterogenitása és dinamikus változása kétségtelen hatással van az állam szervezeti-funkcionális struktúrájára, ám a közpolitikai és ideológiai háttér ugyanígy alakítója az intézményrendszernek. Az államigazgatás mint praxis tehát szétválaszthatatlan a kormányzat politikafilozófiai fundamentumától – a kutatási téma célja e szinergia általános „törvényszerűségeinek”, illetve egyes aspektusainak komplex elemzése.

A kutatási téma inter- és multidiszciplináris megközelítésű módszert alkalmaz, amely a társadalomtudományok több ágának és a filozófia eszközeit használja. Alapvetően a közjog-, a politika- és a közgazdaságtudomány metszetében lévő komplex szemlélet adja a metodika gerincét, amely összességében kormányzástanként (governológia) jelölhető meg. Ezen belül a „politológiai háromszög” az elsődleges struktúra, amelynek egyik oldalát a politika intézményes világa képezi (polity), másik aspektusa a politika szereplőinek konfliktusos, egymással versengő folyamatait jeleníti meg (politics), míg a harmadik pillére a politikai célok, tartalmak világa (policy). Mindezt a gyakorlati praktikumon túl a (politika)filozófiában gyökerező eszmék, szellemi irányzatok beszüremlése rendezi teoretikus egésszé.

Neurofilozófia, Döntésemélet (Sík Attila)

A neurofilozófia alapkérdései, módszertana. A neuronális rendszerek és az elme, a tudatosság viszonyának vizsgálata.

A gondolatvezérlés neuroetikája

Régóta elfogadott eredmény, hogy az agy bizonyos területeinek elektromos stimulációja különböző érzeteket kelt, mint például motoros mozgás, agresszív viselkedés, vagy a vallásos érzések, hogy csak néhányat említsünk. Az elektromos agyi stimuláció olyan agyi betegeknek nyújt enyhülést, mint a Parkinson kórosok, az epilepsziában szenvedők, stb. A idegtudomány legújabb eredményei lehetővé tették olyan módszerek kifejlesztését, amelyekkel szelektíven lehet idegsejteket stimulálni az agyban. Az optogenetika egy új technika, amivel fény segítségével a genetikailag módosított neuronok aktivitását lehet nagy hatékonysággal befolyásolni. A módszer legfőbb előnye miatt (pl.: sejt-specifikus aktiválás) a stimuláció minimális mellékhatást vált ki, ezért ideális lenne az emberi gyógyászatban való használatra. Bár mostanáig az optogenetikát állatkísérletekben használták, nem kétséges, hogy a közeljövőben megtalálja az utat az emberi terápia területéhez. E stimuláció hatása olyan specifikus, hogy a viselkedést lehet módosítani, illetve gondolatot lehet vezérelni. A fényvezérelt gondolatellenőrzés fontos etikai kérdéseket vet fel, amelyeket ez a projekt vizsgálat tárgyává tesz. A projekt kimenete, hogy az emberi terápiában való bevezetés előtt feltárja a kezelési technika lehetséges etikai problémáit.

Neuroesztétika

A neuronális rendszerek és az esztétika kapcsolata. A műalkotások struktúrája és a neuronális rendszerek viszonya.

Neuronális rendszerek és cselekvésemélet (Csathó Árpád)

A neuronális rendszerek működése és a viselkedés, cselekvés kapcsolata.

A vezetés és a döntés művészete (Kooperatív Doktori Program)

A bölcs döntéshozatal a jó vezető ismerve. De hogyan tudjuk, hogy jó döntést hoztunk? A kutatások során példákat hozunk a pszichológia, az idegtudományok, a közgazdaságtan, az irodalom, a film és más művészeti ágak világából.

Témák:

A bölcsesség fogalma

Intuíció, érzelem, döntés, vezetés

A vezetés története az ókortól napjainkig.

A vezetői képesség ismervei